בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ

דַּרְכֵי אִישׁ

גִּלָּיוֹן שְׁבוּעִי מִמִּשְׁנָתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל כ״ק מו״ר
הָרַה״צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעְזֶער** שְׁלִיט״א
יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חַסִידֵי בְּרֶסְלֶב, יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב – עִיר הַשִּׂמְחָה

גִּלָּיוֹן קכ״א | פָּרָשַׁת עֵקֶב תשפ״ג

תּוֹכָחָה

תִּשְׁמַע, תְּקַבֵּל, תִּשְׁתּוֹק!

* * *

פַּעַם דִּבֵּר מו״ר שְׁלִיט״א שִׂיחַת הַדְּרָכָה נְחוּצָה בְּעִנְיַן קַבָּלַת תּוֹכָחָה מִצַּדִּיק, שֶׁיֵּשׁ הַשּׁוֹמְעִים דִּבְרֵי הַתּוֹכָחָה, וּמִיָּד מַתְחִילִים לְתָרֵץ אֶת עַצְמָם בְּכָל מִינֵי תֵּרוּצִים וַאֲמַתְלָאוֹת שׁוֹנוֹת וּמְשֻׁנּוֹת ״זֶה לֹא אֲנִי; זֶה לֹא כָּךְ בְּדִיּוּק, זֶה הָיָה אַחֶרֶת; פְּלוֹנִי וְאַלְמוֹנִי אַחֲרָאִים לְזֶה״ וְכַדּוֹמֶה שְׁאָר תֵּרוּצֵי דְּבָרִים שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם בְּנֵי אָדָם, וּבֶאֱמֶת אֵין זוֹ דֶּרֶךְ הַנְּכוֹן כְּלָל וּכְלָל, וְאַל לוֹ לְאָדָם אֲפִלּוּ לְהַתְחִיל לַעֲנוֹת לְדִבְרֵי תּוֹכַחַת הַצַּדִּיק בְּטַעֲנוֹת וּמַעֲנוֹת שׁוֹנוֹת, כִּי בָּזֶה מְקַלְקֵל אֶת הַמְּכָוָּן לְגַמְרֵי, אֶלָּא עָלָיו לִשְׁמֹעַ אֶת הַדְּבָרִים, לְקַבְּלָם כְּפִי שֶׁנֶּאֶמְרוּ, וּלְהַפְנִימָם בְּתוֹךְ חַדְרֵי לִבּוֹ בִּשְׁתִיקָה, וְכָךְ מְקַיְּמִים דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תָּמִיד כח.): **״אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיִּבּוֹר לוֹ הָאָדָם? יֹאהַב אֶת הַתּוֹכָחוֹת״.**

וְסִפֵּר מו״ר שְׁלִיט״א, שֶׁכְּךָ הָיָה מָצוּי הַרְבֵּה אֵצֶל מוֹהֲרַא״שׁ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁכְּשֶׁנָּתַן תּוֹכָחָה לְמִשֶּׁהוּ, וְאוֹתוֹ אָדָם הָיָה מְתָרֵץ עַצְמוֹ בְּכָל מִינֵי תֵּרוּצִים שׁוֹנִים, לֹא הָיָה מִתְיַחֵס לִדְבָרָיו כְּלָל וּכְלָל, וְרָאוּ בְּחוּשׁ אֵיךְ שֶׁבָּרֶגַע שֶׁאוֹתוֹ אָדָם הֵחֵל לְתָרֵץ אֶת עַצְמוֹ - הוּא קִלְקֵל אֶת כָּל הַמְּכָוָּן, כִּי אֲפִלּוּ אִם בֶּאֱמֶת לֹא בְּדִיּוּק הָיָה זֶה אֲתָה אַחֲרַאי לְאוֹתָהּ טָעֲנָה הַנִּשְׁמַעַת כְּלַפֶּיךָ, תְּקַבֵּל הַדְּבָרִים כְּפִי שֶׁנֶּאֶמְרוּ, כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם אִי-פַּעַם כֵּן הָיִיתָ אַחֲרַאי לְמַעֲשֶׂה כָּזֶה, וּבִכְלָל אֵין זֶה מִן הָרָאוּי לַעֲנוֹת לְדִבְרֵי תּוֹכָחָה שֶׁל צַדִּיק, אֶלָּא לְבַטֵּל עַצְמוֹ מִכָּל וָכֹל וּלְקַבֵּל אֶת הַדְּבָרִים בִּדְמִימָה וּשְׁתִיקָה.

וְסִפֵּר מו״ר שְׁלִיט״א מַעֲשֶׂה נִפְלָא שֶׁהָיָה אֵצֶל ה״בֵּית יִשְׂרָאֵל״ מִגּוּר זַ״ל, שֶׁפַּעַם נָתַן תּוֹכָחָה לְבָחוּר אֶחָד שֶׁדִּבֵּר בְּאֶמְצַע תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְנִגַּשׁ אֵלָיו הָרַבִּי וְאָמַר לוֹ: **״דִּבַּרְתָּ בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה? שְׁבוּעַיִם לֹא תִּכָּנֵס לְבֵיתִי״** [הַיְנוּ לִשְׁתּוֹת תֵּה בְּבֵית הָרַבִּי - כִּי כֵּן הָיָה אֶצְלָם דִּבּוּר חֲשִׁיבוּת גָּדוֹל, שֶׁבְּכָל פַּעַם הָיָה מִשֶּׁהוּ אַחֵר זוֹכֶה לְהִכָּנֵס לְבֵית הָרַבִּי וּלְהָכִין כּוֹס תֵּה בְּמַטְבָּחוֹ, וְלִשְׁתּוֹתוֹ בְּנוֹכְחוּת הָרַבִּי], וְאוֹתוֹ בָּחוּר הֵחֵל לְתָרֵץ עַצְמוֹ שֶׁזֶּה לֹא הָיָה הוּא שֶׁדִּבֵּר - אֶלָּא חֲבֵרוֹ שֶׁיָּשַׁב עַל יָדוֹ הוּא שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ וְלֹא עָנָה לוֹ... אָמַר לוֹ הָרַבִּי: **״אִם כֵּן, אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת לֹא תִּכָּנֵס לְבֵיתִי!״...** פָּנָה הָרַבִּי לַבָּחוּר הַשֵּׁנִי וְהוֹכִיחוֹ גַּם כֵּן עַל הַנַּעֲשֶׂה, וּמִיָּד הֵשִׁיב אוֹתוֹ בָּחוּר בְּהַכְנָעָה: **״רַבִּי, אֲנִי מִתְחָרֵט, לֹא אֶחֱזֹר עַל זֶה שׁוּב״...** בְּאוֹתוֹ רֶגַע הוֹרָה לוֹ הָרַבִּי שֶׁיִּכָּנֵס לְבֵיתוֹ לְקִדּוּשָׁא רַבָּא וּלְהָכִין כּוֹס תֵּה...

מָה הַלִּמּוּד בָּזֶה? הַבָּחוּר הָרִאשׁוֹן, יִתָּכֵן שֶׁבֶּאֱמֶת אוּלַי לֹא הוּא זֶה שֶׁדִּבֵּר עִם חֲבֵרוֹ, אֶלָּא הַהֶפֶךְ, אֲבָל הוּא לֹא זָכָה לְהִכָּנֵס אֶל הָרַבִּי, לָמָּה? כִּי לֹא קִבֵּל אֶת הַדְּבָרִים בִּבְטוּל אֱמֶת, אֶלָּא תֵּרֵץ אֶת עַצְמוֹ בְּתֵרוּצִים שׁוֹנִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַבָּחוּר הַשֵּׁנִי, שֶׁיִּתָּכֵן וְדִבֵּר בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה, אֲבָל הוּא הִתְחָרֵט, הוּא הִכְנִיעַ עַצְמוֹ בִּפְנֵי הָרַבִּי וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁמֵּעַתָּה יִזָּהֵר בְּכָךְ, הוּא זֶה שֶׁזָּכָה!

וְאָמַר מו״ר שְׁלִיט״א, שֶׁכָּל זֶה הוּא לִמּוּד גַּם לִילָדִים צְעִירִים, שֶׁפְּעָמִים מְקַבְּלִים אֵיזוֹ תּוֹכַחַת מוּסַר מֵהַמְלַמֵּד אוֹ מֵהַמְנַהֵל וְכוּ׳, וְדַרְכָּם שֶׁל יְלָדִים שֶׁמִּיָּד מְתָרְצִים עַצְמָם בְּכָל מִינֵי תֵּרוּצִים שׁוֹנִים וּמְשֻׁנִּים -

״זֶה לֹא הָיָה אֲנִי, זֶה מִשֶּׁהוּ אַחֵר; הוּא הִתְחִיל, וְלֹא אֲנִי; זֶה בִּכְלָל לֹא הָיָה כָּכָה״ וְכוּ׳, אֲבָל יֶלֶד צָרִיךְ לָדַעַת: גַּם אִם זֶה לֹא בְּדִיּוּק אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת זֶה עַכְשָׁו, אִם שָׁמַעְתָּ אֶת הַתּוֹכָחָה - תִּשְׁתֹּק וּתְקַבֵּל, כִּי אוּלַי בְּפַעַם אַחֶרֶת כֵּן עָשִׂיתָ כָּזֶה דָּבָר, וְעַל כֵּן אַל תִּתָּרֵץ עַצְמְךָ וְכוּ׳, אֶלָּא תְּקַבֵּל אֶת הַתּוֹכָחָה בְּאַהֲבָה; וְאֶת זֶה צְרִיכִים לְהַנְחִיל לְיִלְדִים וּלְחַנֵּךְ אוֹתָם, כִּי יֶלֶד לֹא לוֹמֵד אֶת זֶה מֵעַצְמוֹ, מֻכְרָחִים לְדַבֵּר עַל זֶה עִם הַיְלָדִים, וּלְהַדְרִיךְ אוֹתָם בְּדֶרֶךְ נְכוֹנָה וְיִשָּׁרָה, וְכָךְ הֵם הוֹלְכִים וּגְדֵלִים עִם הַלִּמּוּד הַזֶּה לְמֶשֶׁךְ כָּל חַיֵּיהֶם.

הִמְשִׁיךְ מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א בְּשִׂיחַ קָדְשׁוֹ וְאָמַר, שֶׁכְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְקַבֵּל תּוֹכָחָה מֵהַצַּדִּיק, לֹא רַק שֶׁצָּרִיךְ לְהִזָּהֵר לֹא לַעֲנוֹת וּלְהָסִיר מֵעָלָיו הָאַחֲרָיוּת כַּנַּ״ל, אֶלָּא אַדְרַבָּה, הוּא צָרִיךְ לִשְׁמֹחַ מְאֹד שֶׁזָּכָה לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק תּוֹכָחָה, וְיַעֲרִיךְ כָּל מִלָּה הַיּוֹצֵאת מִפִּי הַצַּדִּיק, כִּי תּוֹכָחָה שֶׁל צַדִּיק הִיא תּוֹכָחָה שֶׁל אַהֲבָה, בִּבְחִינַת ״תּוֹכַחַת מְגֻלָּה וְאַהֲבָה מְסֻתָּרֶת״ (עַל פִּי מִשְׁלֵי כז, ה), כִּי לְהַצַּדִּיק אֵין עִנְיָן לִשְׁבֹּר אֶת הָאָדָם, אֶלָּא רוֹצֶה שֶׁיֵּלֵךְ עַל דְּרָכִים יְשָׁרוֹת וְיִהְיֶה לוֹ רַק טוֹב, הַצַּדִּיק חָפֵץ רַק בְּטוֹבַת הָאָדָם, לְהוֹסִיף בּוֹ רֵיחוֹת טוֹבִים, שֶׁזּוֹהִי תּוֹכַחְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (עֵץ לְקוּטֵי מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב, סִימָן ח), וְזֶה הַקּוֹ שֶׁמַּנְחֶה אֶת כָּל דִּבְרֵי תּוֹכַחְתּוֹ.

וּבָזֶה הָיָה פַּעַם סִפּוּר אֵצֶל ה״שְׁפַּת אֱמֶת״ מִגּוּר, שֶׁבְּהִיוֹתוֹ יֶלֶד, עָלָה בִּרְצוֹנוֹ לְהִשָּׁאֵר עֵר כָּל הַלַּיְלָה וְלַעֲסֹק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה [כִּי צַדִּיקִים זוֹכִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כָּאֵלּוּ רְצוֹנוֹת קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים, לַעֲסֹק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּמֶשֶׁךְ הַלַּיְלָה, אֵיזֶה תַּעֲנוּג זֶה !], וּבֶאֱמֶת זָכָה לְקַיֵּם אֶת זֶה, וְלָמַד בְּהַתְמָדָה מֶשֶׁךְ לַיְלָה שָׁלֵם.

וְהִנֵּה לַמָּחֳרָת, אַחַר ה״שְׁפַּת אֱמֶת״ לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית. אַחַר הַתְּפִלָּה נִגַּשׁ אֵלָיו סָבוֹ הַגָּדוֹל - בַּעַל ה״חִדּוּשֵׁי הָרִי״ם״, וְנָתַן לוֹ תּוֹכָחָה עַל אֲחוּרוֹ לַתְּפִלָּה, וְאַף הֶאֱרִיךְ עִמּוֹ הַדִּבּוּר כַּמָּה צְרִיכִים לְדַקְדֵּק לָבוֹא לַתְּפִלָּה בַּזְּמַן וְכוּ׳. אַחַר שֶׁשָּׁמַע תּוֹכַחַת הַסַּבָּא - שָׁתַק הַיֶּלֶד, וְהָלַךְ לוֹ.

בְּסָמוּךְ, עָמַד אָדָם אֶחָד שֶׁיָּדַע אֶת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה בַּלַּיְלָה, וְאֵיךְ שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ הַיֶּלֶד הַטָּהוֹר לִלְמֹד כָּל הַלַּיְלָה בְּהַתְמָדָה, וּמִיָּד תָּהָה בִּפְנֵי הַיֶּלֶד: **״מַדּוּעַ לֹא אָמַרְתָּ לְסַבָּא שֶׁיִּשְׁבָּתְךָ וְהָגִיתָ בַּתּוֹרָה כָּל הַלַּיְלָה וְלָכֵן אַחַרְתָּ לַתְּפִלָּה? תַּגִּיד לוֹ שֶׁזֶּה לֹא בִּגְלַל שֶׁסְּתָם יָשַׁנְתָּ וְכוּ׳, אֶלָּא לָמַדְתָּ בְּהַתְמָדָה, וְלָכֵן מְעַט אִחַרְתָּ... לָמָּה שֶׁתַּתְקֵן?!״...**

עָנָה וְאָמַר לוֹ הַיֶּלֶד - שֶׁגָּדַל לִהְיוֹת רַבִּי בְּיִשְׂרָאֵל, בַּעַל ה״שְׂפַת אֱמֶת״ מִגּוּר - תְּשׁוּבָה כָּל כָּךְ נִפְלָאָה: **״וְכִי אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁאַפְסִפֵּס תּוֹכָחָה כָּזֹאת נִפְלָאָה מִסַּבָּא?!״...**

הִמְשִׁיךְ וְאָמַר לוֹ ה״שְׂפַת אֱמֶת״, שֶׁאֶת הַדָּבָר הַזֶּה לָמַד מֵהַכְּתוּב בְּפָרָשַׁת מַטּוֹת, כְּשֶׁבְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן רָצוּ לְהִשָּׁאֵר בְּחוּץ לָאָרֶץ, הֵחֵל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְהוֹכִיחָם בִּלְשׁוֹנוֹת חֲרִיפִים מְאֹד, וְהוֹכִיחָם בַּתּוֹכָחָה קָשָׁה וְתַקִּיפָה, וְכִלְשׁוֹן הַפְּסוּקִים (בְּמִדְבַּר לב, יד): ״וְהִנֵּה קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסָפוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף ה׳ אֶל יִשְׂרָאֵל״ וְכוּ׳, וְאָנוּ מוֹצְאִים שֶׁרַק אַחַר שֶׁסִּיֵּם דְּבָרָיו הֵם נִגְּשׁוּ וְאָמְרוּ (שָׁם לב) ״נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי ה׳״ וְגוֹ׳ - שֶׁיַּעַזְרוּ בַּמִּלְחָמוֹת שֶׁיִּהְיוּ בָּאָרֶץ, וְרַק אַחַר כָּךְ יָשׁוּבוּ לְחוּץ לָאָרֶץ.

הִמְשִׁיךְ ה״שְׂפַת אֱמֶת״ בִּדְבָרָיו: לְכְאוֹרָה לֹא מוּבָן, מַדּוּעַ לֹא אָמְרוּ זֹאת מִיָּד אַחַר שֶׁאָמַר לָהֶם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (שָׁם ו) ״הַאַחֵיכֶם יָבֹאוּ לַמִּלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹּה״? לָמָּה שָׁם לֹא אָמְרוּ מִיָּד שֶׁאֵין כַּוָּנָתָם לָכָךְ, אֶלָּא יִכָּנְסוּ לָאָרֶץ לְסַיֵּעַ בַּמִּלְחָמָה וּבַכְּבִישָׁה וְכוּ׳, וְלָמָּה חִכּוּ רַק אַחַר שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ סִיֵּם לוֹמַר אֶת כָּל הַתּוֹכָחָה הַקָּשָׁה הַנַּ״ל וְרַק אַחַר כָּךְ אָמְרוּ כָּל הַנַּ״ל - שֶׁיְּסַיְּעוּ בִּכְבִישַׁת הַמִּלְחָמוֹת?

סִיֵּם ה״שְׂפַת אֱמֶת״ בַּהֲשָׁבַת הַתְּשׁוּבָה לְכָךְ: **אֶלָּא מָה? בְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֹא רָצוּ לְפַסְפֵּס וּלְהַפְסִיד אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹכָחָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְעַל כֵּן הִמְתִּינוּ עַד אֲשֶׁר כִּלָּה דְּבָרָיו! וּמִשָּׁם לָמַדְתִּי מַהוּ לְקַבֵּל תּוֹכָחָה מִפִּי צַדִּיק, וְעַל כֵּן שָׁתַקְתִּי כָּל עֵת שֶׁדִּבֵּר זִקְנִי הַקָּדוֹשׁ, וְקִבַּלְתִּי דְּבָרָיו בְּשִׂמְחָה!**

סִכֵּם מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א שִׂיחַת הַדְּרָכָה נְחוּצָה זוֹ: נִמְצָאנוּ לְמֵדִים, שֶׁכְּשֶׁאָדָם שׁוֹמֵעַ תּוֹכָחָה מִפִּי צַדִּיק, יַקְשִׁיב לִדְבָרָיו, יַפְנִימָם בְּתוֹכוֹ הֵיטֵב, וְיִשְׁתֹּק, וְלֹא יָשִׁיב מְאוּמָה, אֶלָּא אַדְרַבָּה, יִשְׂמַח שֶׁזָּכָה לְקַבֵּל תּוֹכָחָה קְדוֹשָׁה מֵהַצַּדִּיק, וְכָךְ יֵדַע לְשַׁפֵּר מַעֲשָׂיו, וְיִשָּׂא חֵן בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וְאָדָם (עַל פִּי מִשְׁלֵי ג, ד), אַשְׁרֵי לוֹ!

לז״נ הרה״ק **ר׳ מנחם מענדל** לעזער **בן ר׳ משה אברהם דוד**, בעל **״שובע שמחות״** מסטריזוב, זכותו יגן עלינו אמן.